

DRIEMAAL GEZIEN.

HERINNERINGEN VAN FIDÉLIUS,

MEDEGEDEELD DOOR

J. J. CREMER.

Kent gij die zucht — die heimwee-achtige zucht naar de schoonste oogenblikken der kinderjaren? Ja! — 't Verheugt mij. Zoo gaarne doorleef ik ze weder, neêrgezeten in dat zachte voertuig: de zoete verbeelding. Wilt gij mij volgen? Zijt niet bevreesd dat ik u bij een niet gekende les, een t' huis-blijven bij de kindermeid, een vroeg naar bed moeten, of een mij op de school ontnomen sprinkhaan ¹⁾ zal bepalen. Zeer ongaarne herdenk ik die kerker- en pijnkameruren mijner lieve jonkheid. 't Moet er helder zonnig geweest zijn waar ik mij nogmaals zoo gaarne zou nedervlijen, 't moet fraai, en schoon (schoon is iets anders dan fraai) en lagchend geweest zijn, wat ik nog

1) Sprinkhaan: een nootendop, waarin bij wijze van springveer, een naald aan een draad is bevestigd, en welke naald, aan een weinig pek gekleefd, bij loslating, den dop zeer vrolijk doet springen.

maals zoo zalig vind in den geest te aanschouwen. Welnu:

't Is vijftientig jaar geleden; ik was volgens de vrienden des huizes, 'n allerlieste jongen, die — als ze met mama alleen waren — *sprekend* op mama, en — als ze met papa alleen waren — *frappant* op papa geleek. Volgens mijn goeden vader was ik: een kind van hoopvolle verwachting; volgens mijn lieve moeder: een aardig ventje, een voorbeeldig kind, volgens onze bonne, van zeer fatsoenlijke afkomst: 'n kleine aap, en volgens de meiden: 'n ondeugende rekel!

Da's eerlijk alles wat er van de oordeelvellingen, die destijds over mijn circa twee voets persoon werden uitgebragt, in mijn zwak geheugen is achter gebleven. Jammer dat men vijf voets en zóóveel duims geworden, minder juist op de hoogte der publieke opinie gehouden wordt.

Lieve lezer, Fidélius voelt zich een weinig verlegen, dat hij het waagde, om maar zoo aanstonds met zijn *ik* voor u op te treden. Echter hij wenschte u van zijn herinneringen te spreken; kon het dan anders? Neen. Gelukkig acht hij zich evenwel om voor een wijle op den achtergrond te kunnen treden ten einde het kind te doen spreken, het achtjarige kind, dat — een ondeugende rekel, een kleine aap was, en toch — toch gelukkig! sprekend op zijn lieve ouders geleek.

Bij het wakker worden, lag ik in een ander bedje dan dat waarin ik gewoonlijk sliep. Helder wit was het behangsel 't welk anders groen was, en — op dat wit scheen

de heldere zon; hoe mooi! hoe licht! Wáár ik mij bevond...? ik wist het niet, maar wel kwam het mij te binnen, dat ik den vorigen dag zeer — zeer lang gereden, en geslapen, en weder gereden had; dat ik boomen gezien had die ons voorbij draafden, en paarden die *dampsten* — precies als de schoone luijers van zusje wanneer ze over de vuurmand hangen. Door een vreemde Mietje — onze kindermeid heette Mietje — werd ik aangekleed, en ik vroeg, of 't alweêr zondag was, omdat mij alweêr het nieuwe kieltje en een schoon wit broekje werden aangedaan. Deze Mietje was veel aardiger dan onze Mietje, want in plaats van: Sta toch stil, maal toch zoo niet, en: laa...t je dan toch gezeggen, hoorde ik nu gedurig: Lieffie! en schatje! en meer zulke woordjes, die ik van *onze* Mietje nooit anders hoorde dan wanneer ma in de kamer was.

Langs heel andere trappen dan anders ging het naar beneden. Wat rook het lekker beneden, 't rook naar allerlei lekkere bloemen, en allerlei heerlijke vruchten en, ik zag ook bloemen hangen in lange slingers van groen en — ik kreeg zoo iets ligts in 't gevoel, alsof ik wel vliegen kon.

Weinige oogenblikken later zat ik in een groote zaal waarin het heel warm en mij dunkt toch ook heel frisch was, want, een lekker koeltje drong door de hoogopgeschoven vensters naar binnen. Ik zat er aan een aardig tafeltje, met een broodje met suiker vóór mij, en tegen mij over zat een heel lief klein meisje, nog kleiner dan ik; erg mooie krullen hingen haar rondom het hoofdje; ze had een hagelwit jurkje aan, en — haar vingertje hield ze in 't mondje. 't Rook in die groote kamer ook al zoo heerlijk, en de menschen die er in heen

en weder liepen waren zoo mooi aangekleed en zoo vrolijk; vooral eenige voorname soldaten, die gouden borden met franjes op hun schouders droegen. Mijn oogen begonnen mij haast zeer te doen van 't kijken. Wat sommige van die heeren en dames tegen mij zeiden weet ik niet; alleen weet ik, dat een heel groote en zwarte mijnheer, vol goud, en blaauw, en rood, op eenmaal naast het kleine meisje stond, en zei, dat ze haar kavaljee eens moest toespreken, en aan *mij* vroeg: of het mij hier beviel; waarop ik een beetje verlegen: "Ja óf het, Mijnheer," ten antwoord gaf, waarna hij het vingertje van 't kleine meisje met de zwarte krulletjes, haar uit 't mondje trok, en heenging; waarop het vingertje ook dadelijk weêr in 't mondje terugkeerde. Omdat ik digt bij de deur was gezeten, zoo kon ik heel goed zien wie telkens binnenkwamen; o 't was zoo prettig! Daar werd die deur alweder geopend en — maar ik kan haast niet zeggen wát er binnen kwam; het was — een jonge dame; ja, een heel groote, maar toch een jonge dame. Hoe zij er uitzag, kan ik alweder waarlijk niet zeggen, maar — heel *heel* anders dan eenig andere dame; zij lachte niet, en toch lachte zij; zij liep niet, en toch trad zij naar voren, precies als een veêrtje wanneer ik het wegblaas. Haar kleedje was zoo wit zóó wit, als de sneeuw die ik 's winters op 't veld zie liggen wanneer er nog heel geen sneeuw geweest is.

Mijn lieve moeder houdt zooveel van bloemen, en leerde mij de rozen bij hare namen kennen. Toen ik die dame zag, meende ik, dat háár kleur de kleur der agaatrozen was. Even als het kleine meisje, dat nog altijd met haar vingertje

in den mond het stilzwijgen bewaarde even, als zij, had de jonge dame de fraaiste zwarte krullen rondom haar hoofd en schouders hangen; een klein, lief kransje van heel witte bloempjes, en frischgroene blaadjes, was er op vastgemaakt. Dat alles heb ik eerst later gezien, want bij haar binnenkomen toen kreeg ik iets raars aan de oogen dat ik — wél zien — maar toch niet heel goed zien kon. Er kwam veel gegons in de kamer, en eindelijk — eindelijk riep het kleine meisje, nog altijd met haar vingertje in den mond, veel harder dan ik dacht dat zij 't kon: "Marie....?"

Ik werd vreeselijk warm in 't gezigt. De jonge dame was naar ons toe gekomen; ik durfde haar niet aanzien, en toch, ik kon de oogen niet van haar afhouden. Of zij sprak....? ik weet het niet; 't was alsof ik hoorde zingen zonder dat er gezongen werd. Zij boog zich over het kleine meisje henen, kuste haar op de frissche wangen, en toen — toen zag zij naar mij, en ik hoorde iets klinken van: feest, en rijden; voelde mijn hand door de hare vatten en ooke een zoen mij op de wang drukken; ik kreeg sterretjes voor het gezigt, sterretjes van allerlei kleuren; de tranen sprongen mij in de oogen — waarom? — ik weet het niet.

"Ik ga meê, met Pa, en zus Marie, — als ik ten minste tegen u praten durf; en u gaat ook meê," zeide het kleine meisje en keek zoo half naar mij op. Met wie en wat? wilde ik vragen, maar ik schrok geweldig, want, een erg harde slag klonk buiten, en, toen hoorde ik vreeselijk mooie muziek — ook al buiten het raam, en zag daar mannen met roode veêren op de hoeden, en trompetten, en glimmende slangen in de

monden, en paarden kwamen voor de deur, en rijtuigen; ook in de kamer waar wij zaten, kwam een erge drukte en beweging. Men zette het kleine meisje een aardig hoedje heel scheef en los op de mooie krullen, en gaf mij mijn petje, waarom een kleurig lint was vastgemaakt.

Wat ik toen verder gezien heb, ik kan het waarlijk niet juist vertellen, want, als de meikersen haast gedaan zullen raken, dan is 't al drie jaar geleden, en — ik zag zooveel vreemds en zooveel blinkends, en hoorde zooveel toonen en klanken, dat ik het niet onthouden kon. Kijk! dit herinner ik mij: In een open rijtuig, dat van binnen glanzig wit was, zat ik naast het kleine meisje; juist tegen mij over was een oude dame gezeten, die heel vriendelijk was, en naast haar, zat nog een andere oude dame — maar — *wie*, dat weet ik niet. Den heelen tijd hoorde ik harde slagen — nog veel harder dan wanneer onze Mietje boos is, en de deur achter zich digt gooit, — en gedurig ook, erg mooie muziek met boem boem en belletjes; aan de kanten van het rijtuig liepen allerhande menschen, en soms werd er ijselijk geschreeuwd!

Dat rijden heeft eindelijk opgehouden; ik stond op een hoog ding van planken, waar bloemen aan hingen en vlaggen; op zijde was een heel groot water met allemaal scheepjes er op, ook al met vlaggen. Meer in de laagte, bij het water, daar stonden o zoo schrikkelijk veel soldaten; ook zaten er op paarden die soms vreeselijk sprongen; op een hoopje, waren de voorname soldaten bijeen, met pluimen op de hoeden, en — 't kleine meisje dat naast mij stond, wees met haar vinger en zei: “dáár is papa,” en wees later weêr met haar vinger

een andren kant heen, en riep heel vrolijk: "kijk daar, dáár komt zus Marie!"

Twee witte paardjes kwamen voor een groot en mooi open rijtuig aandraven; toen dat rijtuig bij het houten ding stil hield, begon de muziek ijselijk hard te blazen, driemaal achtereen, en, al de menschen die rondom mij waren begonnen iets te roepen, *ik* niet, want ik wist niet hoe het was. Maar *wie* het was die in dat rijtuig zat, en later, door een voornamen soldaat, op een soort van hoogte met trappen en vlaggen en bloemen werd gebracht, dat zag ik even zoo goed als het kleine meisje; 't was — die allermooiste dame van allen. Nog twee of drie jonge dames kwamen met die ééne; óók zoo in witte japonnen, maar twee er van hadden vuurroode rozen in haar geelachtige haren zitten, en eene was er, die een heel langen neus had. Zij stonden daar onder een platten peraplun op vier staken, met vlaggen er aan, dicht bij het water. Ik kon niet meer naar de soldaten of de paarden kijken, want ik moest altijd naar de zuster Marie van het kleine meisje zien; die zwarte haren en krullen, waarop het kransje van witte bloempjes rustte, en, dat lieve. . . . dat fijne. . . . ach! ik weet toch niet wat. Eenige malen zag zij naar onze zijde, — naar ons! — en knikte met een lagchend gezigt, en, ieder keer als zij dat deed, dan klopte mij iets in mijn borst, ik geloof aan den linkerkant, alsof er iets in los was.

Van hetgeen er toen voor ging vallen begreep ik niets. Op het water was een schip, waarop ook muziek was, en vlaggen en soldaten waren. Op eens, kwam er een groote damp en een slag dat alles dreunde; ijselijk veel harder dan

van een deur; en weêr damp, en weêr een slag, en den heelen tijd door, en de muziek ging zoo hard en zoo mooi als ze maar kon, en — toen kwam er een breede japon van een dame voor mij staan, maar het kleine meisje zei iets, en toen ging de japon weêr weg; — dat was lief van 't meisje!

Toen ik weêr zien kon, waren er een vreeselijke boel menschen van het water op den grond gekomen, wel een millioen! ik geloof soldaten! Er was een geschreeuw dat ik er haast bang van werd, hoewel het toch mooi was, en ieder keer die harde slagen! en de muziek er tusschen door. Ik schrok! want op eens was het heelemaal stil. “Kijk,” zei het kleine meisje, en ik keek, en zag naar de mooie dame in 't wit, en — het begon aan mijn linkerkant van binnen veel gauwer te kloppen, precies alsof het haast had; — de mooie dame was nog mooier, en ze nam iets in de handen, en deê het boven aan een vlag, welke haar door een van de heeren werd toegestoken — ik geloof door een van hen die uit het schip waren gekomen — en — daar begon het op eens verschrikkelijk te onweêren, verschrikkelijk! maar de muziek hoorde ik toch, en regenen deed het niet, want de zon scheen helder, hê! 't was zoo mooi.

Aan de hand van een dikke dame heb ik toen geloopt, en ik zag heel veel beenen, maar dat vond ik niet mooi, en de hand van die dame werd zoo warm, en ze wou mij niet loslaten.

's Middags hebben wij gegeten in een tuin van boomen en van bloemen, waar een lap van boven in plaats van de

lucht was. Op de tafel — die wel duizendmaal grooter dan een andere tafel was — stond ook een soort van tuin met bloemen; alles blonk zoo en het rook zoo naar rozen, maar, toch andere rozen als anders. Het kleine meisje zat weêr naast mij, en in de verte zag ik de mooije jonge dame, en ik hoorde ieder keer als het stil was, een soort van preekje, en dan haar, mooijen naam noemen, en dan de muziek, en liederen zingen, o! zoo mooi!

Wat wij aten weet ik niet, ieder keer wat anders, en ieder keer op een ander bord, hoewel het niet vuil was; weinig tegelijk, en ook slâ van roode en witte en blaauwe blaadjes; dat was kunstig! 1)

Wat kwamen er een vreeselijke boel lichtjes toen het donker werd; hier, en daar, en overal. In een verschrikkelijk groote kamer, waren er ook zóóveel, dat het precies als overdag was. Ik zat bij een groote dame op schoot. Ieder keer werd het mij eventjes heel donker — en dan weêr licht voor de oogen. Daar was altijd muziek, en heeren en dames waren er ook. Nog iets heb ik gezien: een paar mannen met een heel groote mand. Een beetje in de hoogte stond de jonge dame, die er, dunkt mij, nog wel twintig maal mooijer uitzag, dan toen ik er de tranen van in de oogen kreeg. Vreeselijk veel heeren stonden om haar; uit de groote mand nam zij ieder keer een propje bloemen, en gaf het aan één van die heeren. De andere jonge dames, met de vuurroode rozen, stonden bij haar, en gaven ook propjes bloemen, maar, de heeren grepen bijna allemaal

1) Salade van dahlia-bloemen.

naar de propjes van de mooie; zij die zoo'n langen neus had, keek erg boos. Eindelijk, terwijl het was alsof er iets zwaars in mijn oogleden zat, en het ook weêr een poosje donker was geweest, zag ik de heeren en dames, twee aan twee, achter elkander rondwandelen, en — voorop de allermooiste dame, aan den arm van een voornamen soldaat. Ik was een klein beetje kwaad op dien voornamen soldaat, wáárom, kan ik niet begrijpen. Toen speelde alweêr de muziek, en 't begon mij alles te draaijen voor de oogen. 't Werde een lange poos donker, maar eindelijk, daar stond de allermooiste juist vóór mij. Ik kon de oogen niet goed openhouden, zoo licht en glanzend als zij mij aanzag; dit zag ik nog, dat haar wangen de kleur van zachte mosroosjes hadden.

Ja, zij heeft mij op haar arm genomen, dát heb ik gevoeld, en mouwen had ze niet aan, en — 't werd weêr helder licht. Zij zoende mij tweemalen als een mama, en zei: "Lieve jongen, slaap wel, tot morgen!" Dat heb ik gehoord, en 't kleine meisje heb ik nog even gezien, half in 't donker, en — zwevende menschen, en — méér weet ik niet."

Helder en vrolijk scheen de Junij-middagzon. Het doel mijner reize — voor dezen dag — was bereikt. Eerst den volgenden morgen wilde ik de kleine vesting, waarin ik zoo even was aangekomen, weder verlaten. Er woonden goê bekenden mijner ouders in deze plaats; er leefde in deze kleine sterkte de bekoorlijke fee uit een nooit vergeten dag

mijner kindschheid, eene vrouw, welke, sedert dien dag der verrukking, vijftien jaren zag henen vliegen, en nu, zonder voorafgegane kennisgeving, in den twintigjarigen jongeling, zeker den kleinen Fidélius in zijn laken buisje en witte broekje niet zou herkend hebben.

In het logement waarvoor de diligence had stil gehouden, bestelde ik een nachtverblijf, en begaf mij, zonder langer te toeven, naar de mij onbekende woning op weg.

Een aardig knaapje stapte aan mijne zijde. — “Deze weg menheer; drie huizen voorbij de Luitense kerk daar wonen ze, neven menheer Mark de pelisie-kommesaris zal 'k maar zeggen. Ja, ik ken ze best; ik breng 'r de Haarlemmer, weet u. Ze zeggen dat de kerresiers hier van daan zullen. Nou ik mag leijen dat ze dan zooveel als de ritmeester maar hier laten; niet om de ritmeester, daar maal ik niet om; — niet dat de ritmeester 'n stroowis in m'n weg leit, daar niet van, maar, 'k maal d'r niet om; weet u menheer waarom? om de jufvrouw. Mensch! da's zoo'n goeijige. Zou je wel looven, da'k 'r alle avond, als 'k de krant kom halen, 'n boter-ram krijg? 'n dikke, hoor! met boter d'r op, weit en rogge. — Deze weg! — Toen moeder in de kraam lei, toen kwam ze elken avond met net zooveel grootzigheid, zeit vader tegen moeder, als jij of ikke; dat ze véél bragt, zal'k niet zeggen, maar moeder zeit: dat ze zelve d'r pap wel op kan; en toch, menheer, had ze altijd 'n vetje of je 'n natje en dingskes voor 't kleine Grietje die anders akelig schreenwen kan. Weet u meneer wat Stein Klaassen de mangelvrouw zeit, die zeit: dat de jufvrouw van den ritmeester, zeit ze, 'n heele krul bij den

weg slaat, maar, dat ze d'r eiges, zeit ze, op 'n vieze keer aan de waschtob het gezien. Maar weet u wat moeder zeit: As alle groote lui, zeit ze, de zeepsop is rooken, ze zouden wat beter, zoo als de jufvrouw van den ritmeester in 't fatsoen van 'n arbeids-mensch kunnen zien. — Nou links! ginds! ziet u, dáár heb je de Luitense kerk. Ze zeggen, dat 'n boel jufvrouwen in stad, bekanterig op 'r zijn, omdat ze zoo zwart van haar, en zoo goeijig van oogen, weet u, en zoo vrindelik van taal is. Nou zijn we d'r, 'k zal maar bellen als je blief meneer!?"

"Is de familie te huis?"

"Jawel... ten minste... 'k zal reis hooren."

"Meisje geef dit kaartje maar binnen, en vraag, of er geen belet is?"

Weinige oogenblik later kwam de dienstmaagd met de tegenstrijdige boodschap terug: "Jawel, voor uwe wel, en of u maar binnen wilt komen."

Mijn spraakzame wegwijzer zei vriendelijk: "Dankje meneer," en kort daarop trad ik de huiskamer binnen.

't Valt wel zwaar om een indruk te beschrijven, die ons verrukte, en ons, als aan onszelven ontvoerde. Ik zag: een beeldschoone vrouw! Eilieve! gevoel hier iets méér bij 't lezen, dan 't geen men gewoonlijk gevoelt, wanneer de novellist zijn heldin ten tooneele voert. De vrouwe toch, wier schoonheid mij deed ontroeren, is geen romanheldin. 't Is een heldin uit het leven, een fiere heldin in den strijd met de zorgen en moeiten en teleurstellingen des levens; een heldin in vertrouwen op de wijsheid des Eeuwigen. Een heldin die, in de treffende schoonheid waarmee zij bedeed werd, slechts

den maatstaf ziet, waaraan haar reinheid geëvenredigd moet zijn.

Haar beeldnis? Vraag ze mij niet. Ja, heur haren zijn zwart, en haar oogen zijn bruin, en haar kleur is als lelies en rozen, maar — die schedel moet wel volkomen gevormd wezen om die lokken zóó te doen nedergolven; die oogen, ze vertellen van stille avonden in zuider luchten, van nooit geziene lieflijkheden, en — als de lange, zwarte wimpers ze even bedekken, dan is het, alsof die kleine mond een zacht gebed gaat spreken, alsof... genoeg.

Zij was schoon! verrukkelijk schoon!

Dat was geen poëzij; dat was werkelijkheid!

Glimlach niet; ik was verrukt bij 't wederontmoeten, ja, wederontmoeten na een tijdsdroom van bijna vijftien jaren; die schoone vrouw, het *was* de bekoorlijke fee mijner kindscheit; de maagd die op één dag, de harten van duizend dapperen sneller deed kloppen; die lauwren schonk en bloemen voor stalen moed en onbezweken trouw; de schoone, zij was de bloem der feestbloemen, haar naam was Marie en — van 't kleine meisje was zij de "lieve zuster."

Zie, nu is ze méér geworden. Één der velen heeft de schoonste als bruid naar 't altaar mogen voeren. Zij werd echtgenoot, zij werd moeder. Zes panden van huwelijkstrouw bloeijen reeds om haar henen, even als de teedere rozenknoppen lagchen tusschen groene blaadjes, en zich vormen naar de schoone bloem, die, in vollen luister, zoete geuren om zich heen verspreidt.

Onder dit laatste zou een weinig poëzij kunnen schuilen. Niet al de kleinen toch, waaraan de schoone moeder haar innigste

zorgen wijdt, dragen den stempel harer bekoorlijkheden; 't zijn flinke kinderen, slechts twee er van — een meisje en een jongen — geven meer zichtbaar blijk van hun naauwe betrekking op haar die ze onder 't harte droeg; de anderen, gelijken treffend den echtgenoot, den wakkeren vader.

Of hij gelukkig was die vader...? Zulk een vrouw!

Genoeg. Ik zou kippevel krijgen!

Den gantschen dag mogt ik, als zoon van verre vrienden, in die woning doorbrengen. Het was er stil, eenvoudig; geen keur van spijsen of kostbare dranken versierde den disch, en zelfs geen kindereenvoud behoeftde het blokje der gastvrouw hooger te doen kleuren door een: "Hê, wat is dat?" of, "meer dan anders!" of, "is dat alles om dien vreemden mijnheer!" Smakelijk was het bier, voedzaam waren de spijsen, de kinderen waren vrolijk, de gesprekken gul, en — wanneer het zielvolle oog der schoone gastvrouw op mij gerigt was, dan had ik moeite dien blik te weêrstaan; de kinderlijke vrijmoedigheid, om in dien hemel te blijven staren was met de jaren vervlogen; ik wendde mijn blikken naar elders en — meende weêr te hooren de stem van 't voorleden; weêr te genieten de geuren van den heerlijken feestdag der kindschheid; heerlijke toonen en geuren! maar nu — *nu* vermengd met de dankbare klanken van zieken en armen, vermengd met den vrolijken kreet van: "lieve moeder!" Maar ook, nogmaals zag ik vuurroode bloemen, *vuurroode* bloemen in geelachtige haren.

En — haar ranke gestalte, in den nederigsten tooi, zweefde door de woning vol orde en reinheid; haar fijne vingers

dreven met bewonderenswaardige vlugheid de naald door het linnen; aan heur vollen boezem laafde zij het jongste pand der liefde, terwijl een glans van innigen dank over haar wezen verspreid lag. Om heur schoot vereenigde zij de kleinen vóór het te bedde gaan; de kleinen stamelden klanken, haar ziel was — gebed.

Ook de avond was voorbijgegaan; ik moest scheiden. Klonk het welkom in den morgen zoet en lieflijk, het woord van afscheid — ruischt mij nog in de ooren. Hoe smartte het haar mij geen nachtleger te kunnen aanbieden. Den volgenden dag zou ik nog vlugtig mijn groet komen brengen. “Slaap wel,” zeide zij met haar lieflijke stem, “tot morgen.”

Ik heb mij ter ruste gelegd, en heb gedroomd; en in mijn droom zag ik weêr de schoone van 't feest en zat — naast het kleine meisje — het kleine meisje, met de zwarte krullen.

En weder zijn er vijf jaren voorbijgegaan.

't Is een koude Decembermorgen. Een rijtuig voert mij, met grooten spoed, door de woelige straten der hoofdstad. De scherpe Noord-oosten wind blaast een pijnlijken trek op veler aangezicht. De grachten, waar het rijtuig langs henen snelt, zijn met een digten ijskorst bevoerd.

Geen vreugde heerscht er op dat verstijfde element; de wind snijdt te fel, de jagsneeuwvlagen zijn te verblindend.

Het rijtuig heeft de woning bereikt waar men mij toeft.

Haastig treed ik haar binnen. Geen vrolijke kinderen huppelen mij in den gang te gemoet, geen hartelijk "welkom!" klinkt mij uit de kamer tegen, waarbinnen ik aarzelend den voet heb gezet; een aantal menschen en kinderen staan en zitten er in 't ronde. Wie er zijn weet ik niet, want, mijn borst is beklemd, ik zie slechts: een krachtvollen man, die... schreit, niet luide, maar stil, als een kind.

Krachtvolle man! gij hebt de schoonste bloem uit uw levenshof zien verflensen, zien sterven. Krachtvolle man! hebt ge die bloem wel geschat naar heur waarde? heeft ze wel altijd de eerste, de beste plaats in uw lusthof bekleed? heeft zij... arme man! ach! zie — hij schreit zoo zielsbewogen, zie, hij vat de handen der oudste zijner lievelingen zoo roerend met de zijnen, buigt zijn hoofd voorover, en zegt met een peilloos diep gevoel: "Kind uw moeder is..... geluk-kig! kin-d..." maar méér kan hij niet, daar is geen lucht in die borst. Arme man!

"Wij willen *alles* voor u zijn;" klinkt een nokkende stem. "Marie, en.... Frits en allen...." en — de vader bedekt met beide handen zijn aangezicht; de naam: "Marie;" glijdt hem met een diepen zucht van de lippen.... "alles! alles!" hij gevoelt het zoo sterk: zijn *alles* hervindt hij op aarde niet weder.

Een zacht gefluister treft mijne ooren; ik voel mij koud worden, ijsig koud; daar was eene uitnoodiging tot mij gebracht.... en.... ik volg den vrager in stilte.

Dáár in die kleine zijkamer moet ik wezen. Ik ben er... hier...de deur wordt mij behoedzaam geopend;....

met ingehouden adem treed ik nader. "Zij ligt alsof ze lieflijk droomt in den slaap!" fluistert het weêr aan mijne zijde; het witte laken wordt een weinig ter zijde gelegd en..... daar ligt een ENGEL te slapen; betooverend schoon! blank als het zilver-licht der maan, wanneer de effen vloed het weerspiegelt; een hemelsch lachje spreekt nog van *zaligheden*, terwijl toch die fijn gevormde mond geen woorden meer spreken zal. De oogen zijn gesloten, of.... werpt zij door die lange, zwarte wimpers henen, nog een blik naar den hemel?.... Neen, ze zijn niet gesloten die schoone oogen; ze zijn geopend. "Ja, ze ziet mij aan en.... levenslust glanst er uit dien bekoorlijken blik..... Of ik koud worde of warm ik weet het niet, maar het schemert mij voor de oogen, en het ruischt in mijne ooren, alsof ik aan den oever der zee het bruischen der golven verneem. Harde slagen — alsof ze mij uit de borst komen — dreunen als kanongebulder, te midden van dat golfgebruisch... Stemmen, jubelende kreten vermengen zich luide met die donderende slagen,.... de slapende engel zij verrijst.... ik zie haar zweven, met een krans van witte bloempjes en groene blaadjes op de weelderige lokken gedrukt, zweven, met ruikers van de eêlste bloemen in hare handen. Een azuren hemel glanst boven haar hoofd. Onafzienbare scharen verdringen zich aan het strand. Muzijk! Gejuich! klinkt allerwege. Voor elk der dapperen heeft zij een dankbaren blik; duizend oogen glansen vol vuur; maar — slechts het kleine jongske kan ze wiegen op heur donzen armen, en vriendelijk zingt ze er bij: "Lief kind, slaap zacht, tot morgen...."

Of het morgen is of avond, ik weet het niet; daar komt rust; méér klaarheid; zij die zweefde en werd bewonderd, nadert met langzame schreden. Zij fluistert zachtken: "Ik ben gelukkig, tevreden, word bemind en heb lief. Die kinderen: wat schoone bloemen! O hoeveel schooner bloemen, dan die welke ik eertijds om de slapen droeg. Die knaapjes, God geve dat ik ze groot zie en kloek, en dat ze mij lieven als nu. Die teedere meisjes, mogt ik ze fier zien en schoon, maar vroom ook en rein, en, of ook mijn haren vergrijzen, heur liefde verandere niet!"

Dat fluistert ze zacht, met de zielvolle blikken ten hemel, hoe schoon! hoe treffend schoon!!

"Kom, laat ons gaan!" klinkt het aan mijne zijde.

Gaan...? waarheen...? — O! gruwzame koude die mij doet trillen; bittere werkelijkheid die mij de schoonste visioenen ontroof. Daar ligt ze nog die de bloem der schoonen in haar lente, ja zelfs de bloem der schoonen in haar zomer was, maar roerloos, — zonder leven, — dood!

Haar schoonheid, haar oogen vol reinheid en liefde, zij hebben den dood niet ontwapend, den dood niet verteederd.

Magtige vijand van alle vleesch! waarom hebt gij uw beenige armen zoo ras naar die bekoorlijke uitgestrekt? In haar jeugd was zij gevierd en bemind; maar zij was te schoon om lang te kunnen dartelen in den ruimen lusthof der jonkheid; reeds vroegtijdig betrad zij het engere pad des levens, reeds vroegtijdig moest zij kampen met de zorgen en moeiten en smarten der vrouw. Haar glansen werden luttel verdonkerd, en nu, ofschoon in vollen bloei, — nog maar

veertig malen zag zij de aarde heur vaal winterkleed voor dat der groene lente ruilen — nu, nog in de vaag des levens, nu werpt gij haar neder, magteloos neder. Meer erbarming had zij verdiend voor het ras vervliegen der lente haars levens. Waarom mogt ze haar zonen niet groot en kloek, waarom haar dochteren niet schoon zien, en gelukkig en rein, als zij zelve?

— “Kom, laat ons gaan!”

Ach, gun mij nog een wijle. Ik vraag den levens-maaijer, maar hij antwoordt mij niet.

Zeg! hebt *gij* geen beeld uit uw lagchende jonkheid, dat u telkens verrukt en het harte verwarmt? *Mijn* schoonste visioen is vernietigd; al daagt het ook weêr in glansen, met bloemen getooid — terzelfder ure zie ik het rouwfloers door de bloemen geslingerd; naast de schoonste der schoonen, een doode, als steen; nu nog lieflijk, maar straks.....?

— “Kom, toef niet langer?”

Niet langer... neen, maar hoor! tweemalen heeft ze tot mij gezegd: “slaap wel, tot morgen!” TOT MORGEN! zij lispt het ook nu. *Haar* schoonste morgen brak reeds aan. Dood! ik vraag u niet meer! Met de engelen viert ze feest in schooner oorden, met nog schooner vormen, en hemelscher kleeding. Tot Morgen! voor *haar* is de zonne reeds opgegaan. Het lieflijke visioen der kindschheid mag vrij weêr verrijzen. Naast haar treedt geen doode, geen lijk voor mijn geest. Naast de schoonste op aarde, zie *ik* een engel des hemels! — Ja laat ons gaan. — Gij reine, gevierde, slaap wel! slaap zacht! en, TOT MORGEN!

Dikwijls is de mensch minder, somwijlen is hij ook méér dan mensch. Veeltijds staat hij verzonken in het slijk, enkele malen drukt zijn voet reeds den hemel.

De hemel lag geopend vóór mij, toen van de lippen dier schoone, nogmaals het: "tot morgen" scheen te vloeijen.

Schoone beelden van 't verleden! ik heb u zoo lief, maar, eerst dan, *dan* verkrijgen zij de hoogste waarde, wanneer ze verbonden zijn aan beelden der toekomst; aan 't licht, het volle licht der eeuwigheid!

Vraagt ge mij naar 't kleine meisje...? Zij is groot geworden, en, aan haar knie staat een *nog* kleiner meisje dan zij het was, met even zoo vriendelijke oogjes, en even zoo fraaije lokken als zij die had toen ze met haar vingertje in den mond tegenover mij was gezeten, — in die groote zaal waar 't zoo heerlijk rook, en 't zoo frisch was en vrolijk. "Nacht mátje, nacht pátje," zegt het lieflijk, en, als ik haar zoen op haar kersroode lipjes en zeg: "Mijn liefje, slaap zacht en tot morgen," dan bid ik als mensch, als echtvriend, als vader: "Behoud ons, en laat ons nog blijven op uw schoone aarde, mijn God!" maar ook — een geest, een schoone geest, gehuld in de nevelen der glansende toekomst, hij fluistert mij voor, en ik stamel hem na: "Maak ons losser van 't stof! want slechts geest zal er leven — in den eeuwigen morgen!"

Fidélius heeft de pen hier nedergelegd. Men zegt dat hij zoo *aardig* kan schrijven. Aardig! Arme vriend, dan hebt gij u ditmaal droevig gekweten! Ik zie, er welt een traan in zijn oogen!

“Ga zitten, kerel! Neem een sigaar, damp! en kijk naar den rook.

27 Mei, 1858.
